

Lieta C-151/20

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu

Iesniegšanas datums:

2020. gada 27. marts

Iesniedzējtiesa:

Oberster Gerichtshof (Austrija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2020. gada 12. marts

Pieteicēja un apelācijas sūdzības iesniedzēja:

Bundswettbewerbsbehörde

Atbildētājas un atbildētājas apelācijas tiesvedībā:

1. *Nordzucker AG*
2. *Südzucker AG*
3. *Agrana Zucker GmbH*

Pamatlietas priekšmets

LESD 101. panta 1. punkta pārkāpums, tostarp, slēdzot pret konkurenci vērstas vienošanās attiecībā uz Austrijas cukura tirgu.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets

Dubultās sodīšanas aizlieguma princips, dažādu dalībvalstu iestādēm piemērojot sankcijas par vienu un to pašu pārkāpumu; aizsargāto tiesisko interešu nozīme

Prejudiciālie jautājumi

- 1) Vai Tiesas judikatūrā konkurences jomā noteiktais trešais kritērijs *ne bis in idem* principa piemērojamībai, proti, kritērijs, saskaņā ar kuru ir jābūt ietekmētām vienām un tām

pašām aizsargātām tiesiskām interesēm, ir jāpiemēro arī tad, ja divu dalībvalstu konkurences iestādēm par vieniem un tiem pašiem faktiem un attiecībā uz vienām un tām pašām personām līdztekus valsts tiesību normām ir jāpiemēro arī tādas pašas Eiropas tiesību normas (izskatāmajā lietā – LESD 101. pants)?

Ja atbilde uz šo jautājumu ir apstiprinoša:

- 2) Vai šādā gadījumā, ja paralēli tiek piemēroti Eiropas un valsts konkurences tiesību akti, tās ir vienas un tās pašas aizsargātās tiesiskās intereses?
- 3) Turklāt, vai, lai piemērotu *ne bis in idem* principu, ir nozīme tam, vai vienas dalībvalsts konkurences iestādes lēmumā par naudas sodu, kas laika ziņā ir pieņemts vispirms, faktiski ir ņemtas vērā konkurences tiesību pārkāpuma sekas attiecībā uz citu dalībvalsti, kuras konkurences iestāde savu lēmumu tās uzsāktajā konkurences procedūrā ir pieņēmusi tikai pēc tam?
- 4) Vai procedūra, kurā viena dalībnieka dalības valsts iecietības programmā dēļ var tikt konstatēts tikai viņa izdarītais konkurences tiesību pārkāpums, ir arī procedūra, ko reglamentē *ne bis in idem* princips, vai arī šādu vienkāršu pārkāpuma konstatējumu var veikt neatkarīgi no iepriekšējās procedūras par naudas soda uzlikšanu (citā dalībvalstī) iznākuma?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

LESD 101. pants, Pamattiesību hartas 50. pants, Eiropas Cilvēktiesību konvencijas (ECTK) 7. protokola 4. pants, Šengenas nolīguma īstenošanas konvencijas 54. pants, Regulas (EK) Nr. 1184/2006 2. pants, Regulas Nr. 26/1962 2. pants, Regulas (ES) Nr. 1308/2013 209. panta 1. punkts, Regulas (EK) Nr. 318/2006, Regulas (EK) Nr. 1/2003 18. un 37. apsvērums, kā arī 5. pants, 13. panta 1. un 2. punkts un 23. panta 2. punkts

Atbilstošās valsts tiesību normas

Kartellgesetz 2005 [2005. gada Karteļu likuma] 1. pants, 2. panta 2. punkts 5. apakšpunkts, 28. panta 1. punkts, 29. panta pirmās daļas a) un d) punkts un 36. panta 1. punkts, kā arī *Kartellgesetz 1988* [1988. gada Karteļu likuma] 9. pants, 87. panta 2. punkts un 142. panta pirmās daļas a) un d) punkts

Atbilstošā Tiesas judikatūra

Spriedums, 2013. gada 18. jūnijs, C-681/11, *Schenker & Co* [ECLI:EU:C:2013:404]; spriedums, 2012. gada 14. februāris, C-17/10, *Toshiba* [ECLI:EU:C:2012:72]; spriedums, 2002. gada 15. oktobris, C-238/99 P, *Limburgse Vinyl* [ECLI:EU:C:2002:582]; spriedums, 2004. gada 7. janvāris, C-204/00 P, *Aalborg Portland* [ECLI:EU:C:2004:6]; spriedums, 2006. gada 29. jūnijs, C-289/04 P, *Showa Denko* [ECLI:EU:C:2006:431]; spriedums, 1968. gada 13. februāris, 14/68, *Walt Wilhelm* [ECLI:EU:C:1969:4]; spriedums, 2006. gada 18. maijs, C-397/03, *Archer-Midlands* [ECLI:EU:C:2006:328];

spriedums, 2006. gada 9. marts, C-436/04, [Van] *Esbroeck* [ECLI:EU:C:2006:165]; spriedums, 2018. gada 20. marts, C-524/15, *Luca Menci* [ECLI:EU:C:2018:197]; spriedums, 2006. gada 28. septembris, C-150/05, *van Straaten* [ECLI:EU:C:2006:614]

Pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Pirmo divu atbildētāju sabiedrību grupas (*Nordzucker* un *Südzucker*) ir vienas no galvenajiem cukura ražotājiem Eiropā. Trešā atbildētāja (*Agrana*), kuru kontrolē *Südzucker*, Austrijā apsaimnieko divas cukurfabrikas un tai ar meitasuzņēmumu starpniecību pieder vēl citas cukurfabrikas Austrumeiropā. Vācijā cukura tirgū vairākus gadu desmitus dominē trīs lielo ražotāju uzņēmumi, tostarp pirmās divas atbildētājas. Vēsturisku iemeslu dēļ un sakarā ar produkta viendabīgumu un augstām transporta izmaksām Vācijas cukura tirgus bija sadalīts lielo Vācijas ražotāju galvenajos noieta reģionos (“vietējā tirgus princips”). Ārvalstu tirgi ar to nebija domāti; arī ne tie, kuros – kā Austrijā – darbojās Vācijas cukura ražotāju meitasuzņēmumi. Trešā atbildētāja tās pārraudzītajos tirgos darbojas lielā mērā autonomi un tiek uzskatīta par Austrijas cukura ražotāju.
- 2 Ārvalstu cukura ražotāju centieniem iekļūt Vācijas tirgū dēļ, vēlākais, no 2004. gada notika vairākas tikšanās starp pirmās un otrās atbildētājas tirdzniecības vadītājiem, kuri tolaik bija atbildīgi par rūpniecisko cukuru Vācijā. Tajās tika uzsvērts, ka ir svarīgi no jaunā konkurences spiediena izvairīties, Vācijas uzņēmumiem savstarpēji nekonkurējot un necenšoties iekļūt citu ražotāju vēsturiskajos galvenajos noieta reģionos. Šajās sarunās Austrija netika pieminēta. Trešā atbildētāja arī nepiedalījās šajās sarunās un tās atbildīgās personas par šīm sarunām neko nezināja.
- 3 Eiropas Savienības austrumu robežu atvēršana būtiski ietekmēja Austrijas noieta tirgu. 2005./2006. gadu mijā trešā atbildētāja konstatēja, ka daži rūpnieciskie klienti, kuriem tā līdz šim vienīgā bija veikusi piegādes, iepirka cukuru no Slovērijas, acīmredzot, no pirmās atbildētājas meitasuzņēmuma. Trešās atbildētājas izpilddirektors 2006. gada 22. februāra telefonsarunas laikā par citiem sabiedrību grupas jautājumiem tostarp informēja otrās atbildētājas tirdzniecības vadītāju arī par šīm piegādēm uz Austriju un jautāja, vai viņš pazīstot kādu pirmās atbildētājas darbinieku, ar kuru viņš par to varētu runāt. Otrās atbildētājas tirdzniecības vadītājs pēc šīs sarunas piezvanīja pirmās atbildētājas tirdzniecības vadītājam un izteica pretenzijas par piegādēm uz Austriju. Pirmās atbildētājas tirdzniecības vadītājs viņam neapšņē, tomēr uzskatīja, ka tas ir nopietns risks “konkurences mieram” Vācijas tirgū, un ar 2006. gada 23. februāra e-pastu informēja savu kolēģi un pirmās atbildētājas izpilddirektoru par notikušo sarunu. Pēdējais minētais viņam mutvārdos deva norādījumu uz to nereaģēt. Tomēr pirmās atbildētājas tirdzniecības vadītājs Slovērijas meitasuzņēmuma atbildīgajam par tirdzniecību pauda vēlmi nepaplašināt eksportu uz Austriju. Pēdējais minētais šo vēlmi, kuru bija izteikusi viņam svarīga persona no sabiedrību grupas centrālā biroja, uzskatīja par saistošu norādi un bija gatavs to

īstenot. Trešajai atbildētājai nebija zināmi šie pirmās atbildētājas iekšējie procesi. 2006. gada 22. februāra telefonsaruna bija vienīgā saruna starp atbildētājām, kurā tika pieminēts Austrijas tirgus.

- 4 Ar 2014. gada 18. februāra galīgu lēmumu par naudas soda uzlikšanu Vācijas *Bundeskartellamt* [Federālais karteļu birojs] otrajai atbildētājai kā citai iesaistītajai personai piemēroja naudas sodu 195 500 000 EUR apmērā tādēļ, ka laikposmā no vēlākais 2001. gada beigām līdz 2009. gada 26. martam vairākas atbildīgās personas dažādās Vācijas Federatīvās Republikas vietās tīši pārkāpa aizliegumu slēgt nolīgumus starp savstarpēji konkurējošiem uzņēmumiem, kas var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm un kuru mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci iekšējā tirgū, vai attiecīgi tādēļ, ka šīs personas aiz nolaidības neveica vajadzīgos uzraudzības pasākumus, lai nepieļautu šo aizlieguma slēgt aizliegtas vienošanās pārkāpumu, ko varētu novērst vai būtiski apgrūtināt, ja būtu īstenota atbilstīga uzraudzība. Lēmums ir balstīts uz to, ka pirmās atbildētājas, otrās atbildētājas un trešā Vācijas uzņēmuma atbildīgās personas gan attiecībā uz rūpniecisko cukuru, gan attiecībā uz mazumtirdzniecības cukuru bija noslēgušas vienošanos ievērot konkurentu attiecīgos galvenos noieta reģionus (“vietējā tirgus princips”). Šajā sakarā Vācijas Federālais karteļu birojs izdarīja secinājumus par sistemātisku tikšanos starp pirmās un otrās atbildētājas pārstāvjiem laikposmā no 2004. līdz 2007. gadam vai attiecīgi līdz 2008. gada vasarai. Attiecīgajā, tikai 22 lappušu garajā, lēmumā par naudas soda uzlikšanu, ir skaidri izklāstīts iepriekš minētās 2006. gada 22. februāra telefonsarunas starp otrās atbildētājas tirdzniecības vadītāju un pirmās atbildētājas tirdzniecības vadītāju saturs Austrijas sakarā.
- 5 Šajā tiesvedībā *Bundeswettbewerbsbehörde* [Federālās konkurences iestādes] prasījums attiecībā uz pirmo atbildētāju bija konstatēt, ka tā ir pārkāpusi LESD 101. pantu un atbilstošās Karteļu likuma tiesību normas, kā arī tā attiecībā uz otro atbildētāju lūdza uzlikt tai naudas sodu 12 460 000 EUR apmērā par laikposmu no 2005. gada 1. janvāra līdz 2006. gada 21. septembrim un attiecīgi uzlikt vēl vienu naudas sodu 15 390 000 EUR apmērā solidāri ar trešo atbildētāju par laikposmu no 2006. gada 22. septembra līdz 2008. gada 31. oktobrim.
- 6 **Pirmās instances tiesa** prasījumus noraidīja. Attiecībā uz prasījumu konstatēt pirmās atbildētājas pārkāpumu esot jāņem vērā, ka Federālajai konkurences iestādei neesot leģitīmu interešu konstatēt pārkāpumu attiecībā uz uzņēmumu, kura gadījumā tā, ņemot vērā paziņojuma par iecietību piemērošanu, ir atturējusies prasīt naudas soda uzlikšanu. Esot jānoraida Regulā (ES) Nr. 1308/2013 paredzētā lauksaimniecības nozares izņēmuma esamība. Attiecībā uz laikposmu līdz 2006. gada februārim nekas neliecinot par to, ka Austrija, pat “netieši”, būtu tikusi iekļauta pamatkonceptijā par vēsturisko Vācijas noieta tirgu ievērošanu. Tomēr, ar 2006. gada 22. februāra telefonsarunā ietverto attiecīgo prasību vismaz ietekmēt, lai samazinātos pirmās prasītājas Slovākijas meitasuzņēmuma piegādes uz Austriju 2006. gadā, kā arī ar tam sekojošo attiecīgās prasības izpildi, starp pirmo un otro atbildētāju esot noslēgta aizliegta vienošanās atbilstoši LESD 101. panta 1. punktam, attiecībā uz kuru esot jāuzskata, ka tā esot jūtama. Šo

vienošanos nevarot uzskatīt par neliela apmēra vienošanos un kā tādai piemērot atkāpi. Katrā ziņā arī procedūrā par naudas soda uzlikšanu aizliegtu vienošanos jomā esot nostiprināts dubultās sodīšanas aizlieguma princips. Gadījumā, ja attiecīgo saskaņoto darbību noteiktam aspektam un tātad arī to nelikumības apmēram esot piemērots sods, ko jau ir uzlikusi citas valsts konkurences iestāde, jauns sods būtu pretrunā dubultās sodīšanas aizlieguma principam. Izskatāmajā lietā tā tas esot 2006. gada 22. februāra vienošanās gadījumā.

- 7 Federālās konkurences iestādes apelācijas sūdzība ir vērsta pret šo nolēmumu, lūdzot, lai, pamatojoties uz 2006. gada 22. februāra telefonsarunas laikā starp pirmo un otro atbildētāju pamatlietā noslēgto vienošanos, attiecībā uz pirmo atbildētāju tiktu konstatēts, ka tā esot pārkāpusi [LESD] 101. pantu un atbilstošās Karteļu likuma tiesību normas, kā arī otrajai atbildētājai par tiem pašiem pārkāpumiem uzlikt atbilstīga lieluma naudas sodu.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 8 **Federālā konkurences iestāde** uzskata, ka iepriekš raksturotās 2006. gada 22. februāra telefonsarunas rezultātā esot notikušas vairākas tikšanās saistībā ar Austrijas tirgu, kas atbilda izpratnei par trešajai atbildētājai nodrošināto reģionālo monopolu. Individuālie kontakti starp aizliegtās vienošanās dalībniekiem esot jānovērtē visā to kopumā un to vēlākā kontekstā. Trešās atbildētājas aktīva dalība varot tikt konstatēta no pirmās personiskās tikšanās brīža 2006. gada 22. septembrī. Tādēļ no šī datuma līdz 2008. gada 31. oktobrim arī trešā atbildētāja esot solidāri atbildīga kopā ar otro atbildētāju. Attiecīgām saskaņotām darbībām esot piemērojams LESD 101. pants. Izņēmumi, kas paredzēti Regulas 1184/2006 2. pantā un attiecīgi Regulas 26/1962 2. pantā, nevarot tikt ņemti vērā. Jautājumam par dubultās sodīšanas aizlieguma principu neesot nozīmes, jo Vācijas Federālais karteļu birojs esot izskatījis tikai aizliegtās vienošanās, kam būtu bijusi ietekme uz Vācijas tirgu. Kopienas tiesības pieļaujot, ka gadījumā, ja pārkāpums attiecas uz vairākām dalībvalstīm, valsts iestādes piemēro paralēlas sankcijas, ja vien naudas sodi attiecas tikai uz sekām attiecīgajās suverēnajās teritorijās (konkurences tiesību decentralizēta īstenošana saskaņā ar Regulu 1/2003). Tā tas esot bijis Vācijas Federālā karteļu biroja lēmuma gadījumā. Savukārt šajā lietā sankcijas esot paredzētas tikai par ietekmi uz Austrijas tirgu. Pirmās instances tiesa neesot ņēmusi vērā Tiesas nolēmumu lietā C-681/11, *Schenker & Co.* Neesot veikts Tiesas prasītais novērtējums, attiecībā uz kādām teritorijām, ņemot vērā kādus darījumus, esot uzlikts naudas sods.
- 9 **Pirmā atbildētāja** izvirzīja prasījumu formālu iemeslu vai, attiecīgi, materiālu iemeslu dēļ noraidīt pret to celto prasību par pārkāpuma konstatēšanu legītimu interešu neesamības dēļ. Lai gan ir taisnība, ka, raugoties no pirmās atbildētājas viedokļa, Austrija vienmēr netieši ir bijusi iekļauta "pamatkonceptijā", tomēr nelielo pārdošanas apjomu dēļ tai vienmēr ir bijusi iedalīta tikai "otrā plāna loma". Tādēļ ar Austriju saistīto kontaktu kontekstā, par kuriem tiek izvirzīti iebildumi,

pirmā atbildētāja esot primāri vēlējusies novērst no saskaņotām darbībām Austrijā izrietošus pretpasākumus un “cenu karus” Vācijā, kurai ir “galvenā loma”.

- 10 **Otrā atbildētāja** izvirzīja prasījumu formālu iemeslu dēļ noraidīt prasību par naudas soda uzlikšanu kā nepamatotu. Faktiskais iedalījums galvenajos noieta reģionos esot saistīts ar katras cukurfabrikas attiecīgo atrašanās vietu vai augstām transporta izmaksām. Ņemot vērā šo situāciju, “pamatkonceptija” pati par sevi izrietot komerciālu apsvērumu dēļ, un neesot bijis vajadzības nodrošināties, slēdzot vienošanos. Turklāt tostarp notikusi tiešā “vienošanās” nav bijusi “netieša” arī attiecībā uz Austriju. Par Austriju neesot bijušas slēgtas stingras vienošanās. Trešā atbildētāja vienmēr esot patstāvīgi organizējusi darījumus ar cukuru otrās atbildētājas sabiedrību grupas ietvaros. Ar Vācijas Federālā karteļu biroja 2014. gada 18. februāra galīgu lēmumu par naudas soda uzlikšanu otrajai atbildētājai esot uzlikts naudas sods. Šī lēmuma par naudas soda uzlikšanu priekšmets tostarp esot bijusi arī 2006. gada 22. februāra telefonsaruna. Tādēļ saskaņā ar *ne bis in idem* principu, kas ir atzīts arī aizliegto vienošanos tiesībās, ir nepieņemami otrajai atbildētājai par vieniem un tiem pašiem faktiem uzlikt papildu naudas sodu.
- 11 Arī **trešā atbildētāja** izvirzīja prasījumu noraidīt prasību pēc būtības par naudas soda uzlikšanu. Galveno noieta reģionu sistēma esot radusies komerciālas loģikas apsvērumu rezultātā. Trešā atbildētāja neesot bijusi iesaistīta Federālās konkurences iestādes apgalvotajos kontaktos starp pirmo un otro atbildētāju. Taisnība, ka trešās atbildētājas izpilddirektors esot lūdzis palīdzību nodibināt kontaktus ar pirmo atbildētāju, tomēr viņš neesot lūdzis attiecīgajā jautājumā vērsties pie pirmās atbildētājas un neesot bijis informēts par to. Visbeidzot, Federālās konkurences iestādes apstrīdētās vienošanās Regulas (ES) Nr. 1308/2013 209. panta 1. punktā paredzēto lauksaimniecības nozares izņēmumu kontekstā esot izslēgtas no LESD 101. panta 1. punkta piemērošanas jomas.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

Par otro atbildētāju:

- 12 Otrajai atbildētājai Vācijā tika uzlikts naudas sods, kura pamatā esošie fakti attiecās arī uz izskatāmajā lietā vienīgo joprojām būtisko konkurences pārkāpumu, proti, 2006. gada 22. februāra telefonsarunu.

Vispārīgi apsvērumi par “ne bis in idem” principu

- 13 Saistībā ar konkurences tiesībām, it īpaši saistībā ar Komisijas un valsts konkurences iestāžu paralēlajiem procesiem vai sankcijām, Tiesa pastāvīgajā judikatūrā ir paudusi nostāju, ka *ne bis in idem* princips var tikt piemērots tikai tad, ja attiecībā uz *idem* komponentu ir izpildīti trīs kumulatīvi kritēriji (“Trias”), proti, faktu identiskums, pārkāpēju identiskums un aizsargāto tiesisko interešu

identiskums. Šādā nozīmē attiecīgais princips ir jāievēro arī procedūrās par naudas sodu uzlikšanu konkurences jomā (Tiesa, C-17/10, *Toshiba*, 94. punkts; C-238/99 P, *Limburgse Vinyl*, 59. punkts; C-204/00 P, *Aalborg Portland*, 338.–340. punkts; C-289/04 P, *Showa Denko*, 50. punkts) un tas aizliedz kādu uzņēmumu atkārtoti sodīt vai ierosināt lietu par rīcību, kas vērsta pret konkurenci un par kuru tas ir sodīts vai nav atzīts par atbildīgu ar agrāku lēmumu, kas nav pārsūdzams (C-238/99 P, *Limburgse Vinyl*, 59. punkts).

- 14 Nolēmumos C-204/00, *Aalborg Portland*, 338. punkts, un C-17/10, *Toshiba*, 94. punkts, Tiesa ir atsaukusies uz šiem kritērijiem un ir paskaidrojusi, ka uzņēmums nevar atsaukties uz *ne bis in idem* principu, ja Komisija uzņēmumam ir piemērojusi sodu par citādu rīcību nekā tā, kas piedēvēta tam pašam uzņēmumam, un uz to ir attiecies valsts konkurences iestādes iepriekšējs lēmums, tostarp arī tad, ja šie abi lēmumi skar līgumus un vienošanās, kas ir nesaraujami saistīti.
- 15 Šā judikatūras virziena pamatā ir apsvērumi, kas izriet no 1968. gada 13. februāra sprieduma lietā 14/68, *Walt Wilhelm*, un tādējādi tie tika izteikti Eiropas integrācijas pirmajās desmitgadēs. Kopš tā laika valsts tiesības un Savienības tiesības ir arvien vairāk satuvinājušās un it īpaši starp “Trias” trešo kritēriju, aizsargāto tiesisko interešu identiskumu, kā to piemēro konkurences tiesību jomā, un jaunākiem tiesību aktiem, kā, piemēram, it īpaši Pamattiesību hartas 50. pantu, ECTK 7. protokolu un Šengenas nolīguma īstenošanas konvenciju, ir vērojams zināms saspilējums.
- 16 Proti, šajā ziņā Savienības tiesībās tas, vai runa ir par to pašu pārkāpumu, tiek noteikts, pamatojoties uz diviem kritērijiem, konkrēti – faktu un pārkāpēja identiskumu. Savukārt juridiskā kvalifikācija vai aizsargātās intereses *ne bis in idem* principa piemērošanas vajadzībām nav noteicošie. Šo pieeju, precīzi atspoguļojot Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) neseno judikatūru, Tiesa ir piemērojusi lietās par policijas un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās (C-436/04, *Van Esbroeck*, 36. punkts; C-524/15, *Luca Menci*, 35. punkts; C-150/05, *van Straaten*, 53. punkts; skat. arī ģenerālvokāta secinājumus lietā C-617/17, *Powszechny Zakład*, 25. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 17 Lietā C-436/04, *Van Esbroeck*, 27. un nākamajos punktos, Tiesa saistībā ar procedūru Šengenas nolīguma īstenošanas konvencijas 54. panta kontekstā ir pamatīgi izvērtējusi iebildumu, saskaņā ar kuru nodarījuma identiskums prasa arī tā juridiskās kvalifikācijas vai aizsargāto juridisko interešu identiskumu. Šajā spriedumā Tiesa ir norādījusi, ka attiecīgajā tiesību normā esot izmantots jēdziens “tas pats nodarījums”, tātad tā mērķis esot norādīt uz attiecīgā nodarījuma esamību, nevis uz tā juridisko kvalifikāciju. Šajā ziņā esot jākonstatē, ka minētajā pantā izmantotie vārdi atšķiras no tiem, kas ir izmantoti citos starptautiskajos tiesību aktos, kuros ir nostiprināts *ne bis in idem* princips. Tā, piemēram, ECPAK 7. protokola 4. pantā tiek lietots jēdziens “noziedzīgs nodarījums”, kas ietekmē lietas apstākļu juridiskās kvalificēšanas kritērija kā nosacījuma minētajos tiesību aktos nostiprinātā *ne bis in idem* principa piemērošanā nozīmi. Tomēr ECT vēlākajā 2009. gada 10. februāra nolēmumā Nr. 14.939/03, *Zolotoukhin* pret

Krieviju, ir atsaukusies uz šo konceptuālo diferenciaciju. Arī 7. protokola 4. punkta gadījumā svarīgi esot vien tas, vai izvirzītie faktiskie apstākļi būtībā ir bijuši tie paši, turpretim nozīmes neesot šo apstākļu juridiskajai kvalifikācijai.

Par *ne bis in idem* teritoriālajiem aspektiem

- 18 Vispārīgāk runājot, neviens starptautisko publisko tiesību princips neliedz dažādu valstu iestādēm un tiesām veikt kriminālvajāšanu un sodīt fizisku vai juridisku personu par tiem pašiem nodarījumiem, par kuriem tā jau ir tikusi apsūdzēta citā valstī (Tiesa, C-289/04 P, *Showa Denko*, 58. punkts). Šajā lietā Tiesa ir noraidījusi argumentu, ka *ne bis in idem* princips varētu tikt piemērots, ja Komisija īsteno no Savienības tiesībām izrietošās pilnvaras pēc tam, kad trešās valsts iestādes, pamatojoties uz attiecīgajā valstī piemērojamo konkurences noteikumu pārkāpumiem, ir sodījušas uzņēmumus kā starptautiska mēroga aizliegtas vienošanās dalībniekus, ja šīs iestādes ir darbojušās savas kompetences ietvaros (skat. ģenerālvokāta secinājumus lietā C-617/17, *Powszechny Zakład*, 35. punkts).
- 19 Judikatūrā saistībā ar paralēlu tiesāšanu vai sodīšanu, ko veikusi Komisija vai trešās valsts konkurences iestādes, Tiesa ir akcentējusi apstrīdētās rīcības starptautisko raksturu, kā arī atšķirības attiecīgajās tiesību sistēmās, tostarp materiālo tiesību normu par konkurenci lietderību un mērķi, kā arī konkrētās tiesiskās intereses, ko aizsargā Savienības konkurences noteikumi. Turklāt Tiesa ir konkrēti norādījusi, ka šī situācija, kurā ir iesaistīta Komisija un trešo valstu iestādes savas attiecīgās kompetences ietvaros, ir jāaplūko atsevišķi no situācijas, kad pret konkurenci vērsta rīcība ietilpst tikai Eiropas Savienības (un tās dalībvalstu) tiesību sistēmas teritoriālās piemērošanas jomā (C-289/04, *Showa Denko*, 51. un 53. punkts; skat. ģenerālvokāta secinājumus lietā C-617/17, *Powszechny Zakład*, 36. punkts).
- 20 Arī Tiesas nolēmuma lietā C-397/03, *Archer-Midlands*, pamatā bija Kopienas iestāžu, no vienas puses, un trešās valsts iestāžu, no otras puses, rīcība. Tajā ir secināts, ka tad, ja trešā valstī uzliktais sods ir tikai par aizliegtās vienošanās īstenošanu šīs valsts tirgū vai par tās ietekmi uz šo tirgu un Kopienas uzliktais sods ir par aizliegtās vienošanās īstenošanu Kopienas tirgū vai tās ietekmi uz Kopienas tirgu, faktu identiskuma nav.
- 21 Tiesas spriedumā lietā C-17/10, *Toshiba*, tika vērtēts jautājums, vai, no vienas puses, valsts (Čehijas) konkurences iestādes var uzlikt sodus saskaņā ar valsts konkurences tiesībām, un, no otras puses, Savienības iestādes var uzlikt sodus saskaņā ar Eiropas Savienības tiesībām. Šajā kontekstā bija svarīgi, ka Čehijas iestādes gribēja sodīt tikai par aizliegtas vienošanās ietekmi Čehijas teritorijā pirms Čehijas pievienošanās Eiropas Savienībai, savukārt agrākais Kopienas iestāžu lēmums neattiecās uz aizliegtas vienošanās radīto konkurencei nelabvēlīgo ietekmi Čehijas teritorijā pirms Čehijas pievienošanās Eiropas Savienībai (skat. 99.–103. punktu). Šajā ziņā Tiesa ir ņēmusi vērā Komisijas faktisko pieeju, kā, piemēram, konkrēti vērā ņemto ietekmi uz dalībvalstīm vai EEZ valstīm un

naudas soda aprēķināšanas kārtību (101. punkts), un tā neatbalstīja ģenerālvokātes secinājumos izteiktos apsvērumus (131. punkts), saskaņā ar kuriem *ne bis in idem* princips jau sākotnēji aizliedzot EEZ ietvaros vairākām konkurences iestādēm vai tiesām piemērot sodus par konkurences ierobežojumiem – ar mērķi vai ar sekām –, ko viena un tā pati aizliegtā vienošanās ir radījusi dažādās teritorijās.

- 22 No Tiesas līdzšinējās judikatūras neizriet, vai šie principi ir jāpiemēro arī situācijā, kurā divām Eiropas Savienības dalībvalstīm konkurences tiesību piemērošanas procedūrās attiecībā uz identiskiem faktiem, kas attiecas uz vienu un to pašu personu par darbību, kas īstenota tās dalības ES laikā, ir jāpiemēro ne tikai attiecīgās valsts tiesību akti, bet arī Savienības tiesību akti konkurences jomā.

Par Eiropas Komisijas modernizācijas pasākumu kopumu

- 23 Šajos jautājumos skaidrību neievieš arī Eiropas Komisijas modernizācijas pasākumu kopums, kas pieņemts ar konkurences iestāžu kompetenci saistītā jomā. Regulas 1/2003 preambulas 18. apsvērumā ir norādīts, ka mērķis ir, lai katru gadījumu izskatītu tikai viena iestāde. Tomēr saskaņā ar Tiesas nolēmumu lietā C-17/10, *Toshiba*, 89. un 90. punkts, to nevar interpretēt tādējādi, ka līdz ar to valsts iestāde zaudē savu kompetenci piemērot valsts tiesības, ja Komisija pati ir pieņēmusi lēmumu. Tāpat šīs regulas 13. panta 1. punktā ir paredzēts, ka, ja divu vai vairāku dalībvalstu konkurences iestādes rīkojas pēc savas iniciatīvas pret to pašu līgumu vai darbību, apstākļi, ka viena iestāde nodarbojas ar lietu, pārējām ir pietiekams pamats apturēt lietas izskatīšanu vai noraidīt sūdzību, tomēr šis apstākļi nenozīmē, ka pārējās iestādes zaudētu savu kompetenci. Saskaņā ar šīs tiesību normas 2. punktu dalībvalsts konkurences iestāde vai Komisija var noraidīt sūdzību par nolīgumu, lēmumu vai darbību, ja šo sūdzību jau ir izskatījusi cita konkurences iestāde.
- 24 Šajā sakarā pieņemtā Komisijas paziņojuma par sadarbību konkurences iestāžu tīklā 12. punktā ir norādīts, ka vairāku valstu konkurences iestāžu paralēla rīcība var būt piemērota, ja līgumam vai darbībām ir būtiska ietekme uz konkurenci galvenokārt to attiecīgajās teritorijās un tikai vienas valsts konkurences iestādes rīcība nebūtu pietiekama, lai pilnībā izbeigtu pārkāpumu vai piemērotu tam atbilstošas sankcijas. Tādā gadījumā katras valsts konkurences iestāde “darbojas attiecīgās teritorijas mērogā”.
- 25 Tā kā šie atvasinātie tiesību akti, neparedzot stingrus noteikumus, tomēr galvenokārt mēģina konkurences iestāžu tīklā izveidot pēc iespējas efektīvāku un elastīgu kompetences sistēmu, no tiem galu galā nevar gūt atbildi uz jautājumu par *ne bis in idem* principa piemērošanu. Izskatāmās lietas situācijā, kurā divu valstu konkurences iestādes par vienu un to pašu darbību vērsas pret vienām un tām pašām personām, trūkst Tiesas sniegta precizējuma jautājumā par *ne bis in idem* principa piemērošanu, kā rezultātā rodas pirmais un otrais jautājums.

Faktiskās vēra ņemšanas nozīme?

- 26 Tomēr gan no Tiesas judikatūras, kas attiecas uz trešajām valstīm (it īpaši Tiesas sprieduma lietā C-17/10, *Toshiba*), gan no pēdējā minētā Eiropas Komisijas paziņojuma varētu secināt, ka noteicošais ir tas, vai pirmajā lēmumā par soda uzlikšanu faktiski ir ņemtas vērā sekas, kādas pret konkurenci vērsta darbība ir radījusi citā valstī. Tā to izskatāmajā lietā uztver arī apelācijas sūdzības iesniedzēja, kura uzskata, ka ar Vācijas Federālā karteļu biroja lēmumu neesot ticis uzlikts naudas sods par aizliegtās vienošanās ietekmi uz Austriju.
- 27 Turpretim pirmās instances tiesa šo jautājumu vērtē atšķirīgi un atsaucas uz Vācijas Federālā karteļu biroja lēmumā par naudas soda uzlikšanu izdarītajiem secinājumiem par 2006. gada 22. februāra telefonsarunu starp pirmo un otro atbildētāju, kuriem, ņemot vērā īso lēmumu (22 lappuses salīdzinājumā ar “paziņojumu par iebildumiem”, kurā ir aptuveni 400 lappuses), esot jāpiešķir īpaša nozīme, un uzsver to nozīmīgumu Austrijas tirgū. Pretēji Federālā karteļu biroja viceprezidenta 2019. gada 28. jūnija atzinumam, kas sniegts pēc Konkurences tiesas nolēmuma pieņemšanas, atbilstoši kuram saskaņā ar Vācijas Federālā karteļu biroja lēmumu pieņemšanas praksi ar tā lēmumiem principā tiek sodīta tikai pret konkurenci vērsta darbības ietekme uz Vāciju, no paša Federālā karteļu biroja kompetentā departamenta lēmuma neizriet nekāda informācija par naudas soda aprēķinu, it īpaši arī ne par vērā ņemto apgrozījumu un tā izcelsmi.
- 28 Tātad rodas jautājums, vai, lai piemērotu *ne bis in idem* principu, ir svarīgi, vai faktiski ir ņemtas vērā sekas, kādas Eiropas konkurences tiesību pārkāpums ir radījis citā dalībvalstī, uz ko attiecas trešais jautājums.

Par pirmo atbildētāju: “*ne bis in idem*” vienkārša konstatējuma gadījumā?

- 29 Austrijas Federālā konkurences iestāde pirmajai atbildētājai ir piešķīrusi iecietības statusu. Tiesa nolēmumā C-681/11, *Schenker*, arī ir lēmusi, ka LESD 101. pants, kā arī Regulas 1/2003 5. pants un 23. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja valsts konkurences iestādes konstatē pārkāpuma esamību, tās izņēmuma kārtā var tikai konstatēt šo pārkāpumu, neuzliekot naudas sodu, ja attiecīgais uzņēmums ir piedalījies valsts iecietības programmā. Atbilstoši iepriekš minētajam Federālā konkurences iestāde attiecībā uz pirmo atbildētāju lūdza konstatēt pret konkurenci vērstu darbību saskaņā ar LESD 101. pantu.
- 30 Tomēr saskaņā ar Tiesas judikatūru *ne bis in idem* princips ir jāievēro vienīgi konkurences procedūrās par naudas sodu uzlikšanu (Tiesa, C-17/10, *Toshiba*, 94. punkts; C-238/99 P, *Limburgse Vinyl*, 59. punkts; C-204/00 P, *Aalborg Portland*, 338.–340. punkts; C-289/04 P, *Showa Denko*, 50. punkts; tāpat attiecībā uz Šengenas nolīguma īstenošanas konvencijas 54. pantu – C-398/12, 41. punkts). Visbeidzot, saskaņā ar nolēmumiem C-238/99 P, *Limburgse Vinyl*, 59. punkts, un C-17/10, *Toshiba*, 94. punkts, *ne bis in idem* princips aizliedz ne tikai kādu uzņēmumu atkārtoti sodīt pret konkurenci vērsta darbības dēļ, par kuru tas ir

sodīts vai par kuru atbildība ir atcelta ar agrāku lēmumu, kas nav pārsūdzams, bet arī vien saukt to pie atbildības.

- 31 Tādēļ rodas jautājums, vai vienkāršas pārkāpuma konstatēšanas procedūras gadījumā, kuras laikā pārkāpuma izdarītāja dalības valsts iecietības programmā dēļ var konstatēt tikai tā pārkāpumu pret Eiropas vai attiecīgi valsts konkurences tiesību normām, vēl var būt runa par procedūru ar mērķi uzlikt naudas sodus, kuras ietvaros ir jāpiemēro *ne bis in idem* princips, un vai šāda vienkārša pārkāpuma konstatēšanas procedūra nozīmē, ka otrreizēja saukšana pie atbildības nav pieļaujama. Lai to noskaidrotu, bija jāuzdod ceturtais jautājums.

DARBBA VERSIJA